

Planstrategiernes mangfoldighed

Grib chancen, styrk planstrategierne, og tænk dem sammen med klimaplanerne i den næste planperiode

Af **Ellen Højgaard Jensen**, byudviklingskonsulent og ekstern lektor

”Jeg elsker planstrategien.” Sådan sagde en af kursisterne på Byplanlaboratoriets sidste kursus om planstrategi og kommuneplan. Hvorfor gør hun mon det, og hvilke muligheder er der i næste valgperiode? Det vil jeg se nærmere på i denne artikel.

Et værktøj med mange muligheder

Planstrategierne blev indført i 2002 og har vist sig at være levedygtige, men der er meget stor forskel på kvaliteten og gennemslagskraften. I nogle kommuner bliver strategierne de rene glansbilleder med billeder af kornmarker og legende børn, mens de i andre kommuner formår at sætte en klar retning, der er politisk opbakning til. Et af formålene var netop at styrke politikernes strategiske brug af kommuneplanlægningen, der er et mere teknisk dokument.

Mindst fire forskellige typer

Planstrategien er den politiske ramme for kommunernes udvikling og har derfor et kæmpe potentiale. Det er et lovkrav for alle kommuner, at strategien offentliggøres af kommunalbestyrelsen inden for den første halvdel af hver valgperiode. I praksis er det dog meget forskelligt, hvornår strategierne er færdige.

I 2009 blev planstrategierne evalueret af Københavns Universitet. Her blev strategierne opdelt i to typer, nemlig de lærende og de analytiske samt de målstyrede strategier. Det har vist sig at være en vigtig sondring. De målstyrede strategier er kendetegnet ved stor styringskapacitet, ekspertanalyser og deduktion fra strategi til handling, mens de lærende strategier inddrager viden fra mange sider og skaber en fælles mening, der opfattes som legitime. På den måde bliver strategierne mobiliserende.

	Analytisk og politisk målstyret planstrategi	Lærende og fælles planstrategi
Mål	Øget politisk styringskapacitet	Meningsfuld udvikling for mange
Arbejds- metode	Deduktion fra strategi til handling	Forbindelser mellem mange aktører og aktiviteter
Viden	Ekspertanalyser	Kollektiv læring med viden fra mange sider
Aktører	Politikere, ledere, fagfolk og selektiv inddragelse	Politikere, fagfolk og bred inddragelse og ejerskab

Men der er endnu en vigtig akse, som Byplan-laboratoriet har benyttet sig af. Den viser forskellen mellem de meget fysiske strategier og de mere holistiske strategier. De meget fysiske strategier forholder sig ret snævert til, hvad der kan overføres i kommuneplanen, mens de holistiske strategier kan adressere tværgående emner som f.eks. sundhed eller livskvalitet. På den måde opstår der fire forskellige typer, nemlig den holistisk målstyrede plan, den holistisk lærende plan, den fysisk målstyrede plan og den fysisk lærende plan.

Det viser sig, at det er ret let at placere sin egen planstrategi på akserne. Og hvorfor foreslår jeg så det? Der er jo metodefrihed. Det er rigtigt, og jeg plæderer ikke for, at den ene model er bedre end den anden, men jeg opfordrer til, at man tager diskussionen lokalt. På den måde undgår man at sende tve-tydige signaler til borgerne og andre interessenter.

Klarhed i skrift og tale

Hvis borgerne skal tages med på råd, og hvis politikerne skal kunne huske planstrategien i søvne, er det vigtigt, at den indeholder klare udsagn og meget gerne også nogle klare visualiseringer i form af kort eller diagrammer. Svendborgs planstrategi er et godt eksempel på en retningsgivende plan. Den hedder Fra mere til bedre og flytter fokus fra kvantitativ vækst til forbedring af det eksisterende.

Svendborgs **planstrategi** er en god retningsgivende plan. Her er eksempler på sympatiske titler, der efter min mening kunne skærpes:

- Det gode liv
- Et godt sted hele livet
- Planlægning i en brydningstid
- Horisont og handlekraft

Planstrategier og klimaplaner

Alle de danske kommuner har en klimahandlingsplan, hvilket er ret fantastisk. Det er oplagt, at den indarbejdes i planstrategien. Nogle kommuner er allerede godt på vej. Et eksempel er Rudersdal. Her tager planstrategien udgangspunkt i visioner og anbefalinger fra klimahandlingsplanen. Et andet eksempel er Esbjerg, hvor klimaplan og planstrategi er integreret, og i Nordjylland har de indskrevet en fælles ambition i deres planstrategier om at samarbejde om udvikling af de kommunale klimahandlingsplaner.

I Esbjerg bliver **klimaplanen** og **planstrategien** integreret. Der er konkrete strategiske initiativer beskrevet inden for flere emner. Det gælder blandt andet boligudbygning, hvor der står følgende i planstrategien: *"Der udlægges som udgangspunkt ikke nye arealer til boligområder i kommuneplan 2026-38, medmindre der er tale om bæredygtige boligområder, der bidrager til noget nyt til byen – og i byudviklingen udpeges områder til transformation og revitalisering af bygningsmassen med fortættet og bæredygtigt byggeri."*

Elsk din planstrategi

Nogle steder er planstrategien blevet et skønmaleri uden en klar retning. Det er synd og skam, for en god planstrategi skaber klarhed og fremmer det politiske ejerskab til planlægningen. Heldigvis er der mange gode eksempler, der kan deles i den næste planperiode. Det kunne være spændende med en ny evaluering og en sammenlignende analyse af, hvordan værktøjet bliver brugt i dag. Det trænger til lidt opmærksomhed.